

ČAJ

Pro chvíle pohody

BŘEZEN 2015

Časopis Autorů Jičínska

Jarní

**Muži – pilami ječivými –
mrzačí paže stromům –
Kolik ran už vymlčely!
Koruny svrženy,
pahýly svázány -
Vítězům sláva...
Což jaro prahne po obřízce?!**

Eva ČERNOŠOVÁ

102

Vážení čtenáři,

dnešní číslo může sice někomu připadat trochu „pohublé“,
ale je o to zajímavější, alespoň doufám.
Jaro klepe na dveře, stejně jako úvodní báseň dnešního hosta.
Tím je nechanická básnířka a prozaička

Eva Černošová.

Má za sebou několik úspěšných prozaických knížek
a zcela čerstvou básnickou sbírku

„Tyhle moje řeky“.

I z ní mám nabízi malou ochutnávku.

Rozhovor ČAJi poskytla bývalá kastelánka peckovského hradu

Věra Kociánová,

zároveň majitelka malého nakladatelství a překladatelka.

Přiznala se, že

„ji fascinuje každé rozvíření tvořivého ducha!“

Tvorbu domácích autorů zastupují

„čerstvé“ **básně Václava Teslíka.**

A příště, v dubnovém ČAJi, se můžete trochu nostalgicky naladit,
neboť 24.dubna uběhne 25 let od založení tehdejšího

Literárního kroužku v Jičíně.

Číslo to bude vzpomínkové
a rozhovor se bude točit kolem jednoho jičínského spolku.

Užívejte si první doušky jara

Václav

HOST ČAJe:

EVA ČERNOŠOVÁ

Eva Černošová, rozená Kulhánková, je prozaička a básnířka, žije v Nechanicích, okres HK. Učí český jazyk, dějepis a tvůrčí psaní na Gymnáziu Boženy Němcové v Hradci Králové. V rámci semináře tvůrčího psaní pořádá se svými studenty literární ateliér Gybon Tea Party a vydává almanach studentských prací.

Vede Obecní knihovnu v Popovicích, zpívá ve sboru Cantus feminae Nechanice, pro který také píše texty, a studuje zpěv sólový.

Publikuje v časopisech, sbornících i almanaších. Vydala dvě knihy prózy: *Nezdálo se mi nic*, *Andante cantabile* (ještě jako Eva Kulhánková) a *Věci, které se snadno zapomenou*. V lednu 2015 jí vyšla básnická sbírka *Tyhle moje řeky*.

Jejím manželem je grafik Jan Černoš.

Od roku 2011 je členkou Střediska východočeských spisovatelů, v dubnu 2014 byla zvolena jeho předsedkyní.

Eva ČERNOŠOVÁ

VYPRAVĚČKA

Zmocnilo se jí napětí plné nadšeného očekávání, cítila se vždycky tak, když přebírala nové knihy. Nejprve je – jednu po druhé – převrátila u titulní strany na poslední. Zkontrolovala přebal, pak jeho vnitřní část, záložky, věnování, slova o autorovi, pokud jej neznala, pak se zanořila do papíru a vdechla tu známou vůni. Pokaždé se ujistila, že je tam, uvnitř. Alespoň zatím, než kniha získá vůně jiné. Nakonec se zase vrátila k přebalu a zamyslela se nad vhodností grafické stránky k povaze textu. Tato činnost jí zabrala spoustu času – tak do oběda. Pak musela zrychlit. Knihy označit, to se jí trochu přičilo. Ale pořád lepší, než kdyby musela značkovat dobytek. Kniha trpí tise. Ještě zapsat, nařezat si igelit a knihy do něj zabalit. Těm s nevhodným přebalem vymýšlela nové. Někdy je i vytvořila, z papíru. Ale bála se je v nich půjčovat, aby se lidé nevyptávali. Tak je ukládala do jednoho spodního šuplete.

Někdy ji ale některá z knih zaujala víc a ona se začetla. To potom zůstávala až do večera, aby vše stihla. Hltala slova lidí, které nikdy nepotkala, a snažila se jim rozumět. A jejich světům. Hledala v nich – nevěděla co – ale to její touhu nijak neumenšovalo. Člověk, který napíše knihu, musí přece něco vědět! Něco důležitého a ona se to musí dozvědět!

Zaslechla jakýsi zvuk, že by vchodové dveře? A najednou se vážně zalekla toho, že by mohl někdo přijít! Vyrušit ji v jejím světě. Marně by se skrývala za vyrovnanými hřbety knih. Stejně by ji našel. A ona by nemohla nic zastavit ani posunout anebo přidat postavu. Prostě by s tím neudělala vůbec nic. Bylo by to normální pracovní odpoledne. Ne. Nikdo nejde. Uvědomila si, že jí vážně ulevilo. Byl to asi jen průvan. Proboha, proč to dělá? Říkala si o chvíli později, vždyť má svou práci ráda. I většinu svých čtenářů. Ráda se dozví, co je u koho nového, proberou příbuzné i románové hrdiny. No nic. Někdy prostě ne.

Někdo asi vyslyšel její přání a nechal ji ve světě jen se svými hrdiny a jejich autory. Někdy si jen předělávala příběhy napsané

někým jiným. Měnila situace, místa setkání a tak. Dneska ani nevěděla, čím ty příběhy, v nichž strávila velkou část odpoledne, byly. Zkontrolovala, zda je vše vypnuté a zavřené, otočila klíčem a zlehka seskákala po čerstvě umytých schodech.

(...)

Sníh poletoval a ztrácel se dříve, než dopadl na zem či stromy, které mu přišly do cesty. Střechy domů se dosud také neskryly pod jeho čistotou a hrály všemi barvami. Opřela se o dubový kmen, který pamatoval stavbu kamenné cesty vedoucí od vsi až do polí. To bylo ještě za Rudolfa z Vnoře. Skřípění kol, víření prachu. Muži i dobytek se leskli potem, aby se všechny kameny dostaly do země a rozšířily a zpevnily původní pěšinu.

Přitáhla si plášť těsněji k tělu, pohlédla znovu směrem ke vsi – a pochopila, co tušila už dávno. Neuteče jim! Ať se skryje kdekoliv, najdou ji...

Byla unavená. Ta slova s ní smýkala od řádku k řádku, v hlavě jí zněly chorály dosud neosvobozené. Příběhy, které prožila, přečetla, i ty, na něž si nepamatovala, se valily skrz ni i přes ni jako horská bystřina. Skákaly, narážely do ní, vpíjely se jí do vlasečnic, aby v tomto novém řečišti okamžitě zdomácněly a zesílily. Byl to zvláštní pocit. Mocný i odzbrojující. Kateřina nebojovala. Už pochopila, že boj je iluze. Že v životě se má žít, ne bojovat, i když si mnozí pletou jedno s druhým. Nezazlívala jim to, sama nebyla lepší. Ale někde vzadu, za ní, nad ní, anebo dole, tam, odkud se bere síla života, slyšela řeku. Řeku, která ji vedla. Smířovala ji s vlnobitím v sobě i kolem sebe, chlácholila ji a vedla korytem života. Neslyšela ji vždycky, někdy ji překřičela vlastními argumenty, snažila se kraulovat proti proudu, ač kraulovat neuměla, ale když ztišila svá ale, uslyšela. Řeka tam byla stále, neustala, neuplavala. Stačilo se zlehka ponořit, položit se do toho proudu, a byla doma.

Nemohla tedy bojovat s těmi příběhy, musela je napsat, vyprávět, teprve pak došla klidu. „Kdo ví, ten nenapíše knihu,“ řekl jí jednou jeden spisovatel. „Kdo ví, mlčí. Píše ten, kdo hledá.“

A někdy měla pocit, že ani hledat nemusí. Ty příběhy našly ji. A možná už bylo na čase, aby otevřela stavidla.

A tak se skrz ni vpíjely do papíru životní osudy jejich blízkých i těch, které snad nikdy neviděla. I když, jeden nikdy neví. Čas snění byl stejně důležitý jako čas beze snů. Dny trávila prací, která ji původně měla odvést od těch trudných myšlenek na všechny tragédie, které potkaly ji, případně ostatní tvory. Někdy ji rozlítostnil i pohled na květiny ve váze, protože za svůj poměrně krátký život již poznala, že vadnutí zastavit nelze. Když nechtěla naslouchat své duši ve dne, mluvila s ní v noci. V noci můžete i šeptat hlasitě...

POEZIE EVY ČERNOŠOVÉ

Úsměv

Usmál ses na kocoura,
co tě sledoval
a na té zdi
byl vážně nad věcí.
Sedím za oknem,
nad kocourem,
a toho úsměvu bylo tolik,
že sis ani nevšimnul,
že jsem si kousek
nechala...

Odchod

Máváš -
a nikdo neodchází...
Ty máváš -
to se asi má.
Možná - že
dojde
- jako ptáci -
na zimu duše
zasněná.

Dnešní noc

Proplouvá
jako ráno.
Hřeje,
hladí.
Zůstaň,
slíbím tě
svým rtům.
A ráno
uslyším tvůj dech.

Pohádková

Včera
nebylo.
To jenom
devatero hor
zbloudilo ve tvých snech.

Básně ze sbírky Tyhle moje řeky:

Jarní

Muži – pilami ječivými –
mrzačí paže stromům –
Kolik ran už vymlčely!
Koruny svrženy,
pahýly svázány -
Vítězům sláva...
Což jaro prahne po obřízce?!

Smích

Směju se.
Nelituj mne,
sama si stačím.
Raněná rozbřeskem
i křikem ptačím.

Svítání

Přistoupí
jako i včera
jako i tenkrát
Tam –
Přistoupí tiše,
tak aby nepoplašil
Probouzení...

Tam, na lesní cestě,
počkej mě
- do jara.
Už neutekla bych –
S rozedněním přijdu,
až ztaje snáh.
Ještě ti zlátnou oči, když?
Pod stromy tichými
vezmu si tě!

Návrat

Mraky se potápí k zemi.
Vlhkými paprsky
chmatají po jejím lůně.
Návrat.
Zrození.
Kolem mne teče podzim.

Dědo!
Loupu ořechy,
štrúdl dělám – i těsto,
jelikož nekoupila jsem jej
v OD Tesco.

Naučíš mne znát
stopy v lese?
A rozmluvíš mamince
to střihání vlasů?
Vyplašila bych ti
zajíce. Chceš?

V polích
hledám teď
tvoji stopu.
Zaválo ji listí?
Má barvu
tvého hlasu!

Obcháším brázdy
rozryté pluhem.
Radlic měl víc
než ruka prstů.
Slyšíš mne?

Poznáváš ještě?

Možná, že
uvidíš tokáně -
Přilétá!

Fascinuje mě každé rozvíření „tvořivého ducha!“

ROZHOVOR - VĚRA KOCIÁNOVÁ

Před časem jsem v Literárních novinách objevil článek o sbírce básní litevského básníka Tomase Venclovy „Čas rozpůlil se“, kterou vydalo nakladatelství „Věra Kociánová – Venkovské dílo“ sídlem na Pecce. Ihned jsem zbystřil pozornost, protože jsem netušil, že v nedalekém městečku proslaveném především Kryštofem Harantem z Polžic a Bezdruzic existuje nakladatelství. Znal jsem pouze bývalého kastelána hradu pana Jiřího Červenku, autora několika básnických sbírek a překladatele polské literatury (o knize Andrzeje Barta Továrna na mucholapky s jeho překladem jsem psal i v Kobře).

O to zajímavější bylo zjištění, že Věra Kociánová je dcerou Jiřího Červenky. Zároveň převzala po jeho odchodu do důchodu i kastelánství na hradě. Sama překládá z litevštiny a je majitelkou nakladatelství „Venkovské dílo.“ Takže jsem ji požádal o rozhovor.

- Jak jste se vůbec dostala k litevštině, kterou jste studovala? Jak jste na tom vůbec se znalostí jazyků a překládáte i z dalších cizích jazyků?

V osmnácti letech jsem se vypravila na svou první samostatnou cestu do zahraničí. Bylo to právě do Litvy a ukázalo se, že je to svým způsobem má cesta životní. Během letního kurzu litevštiny na Vilniuské univerzitě jsem se svou spolužačkou podnikala cesty po litevském venkově a dostávala se do bližšího kontaktu s lidmi i jazykem. Litvu jsem si zamilovala, zřejmě i proto, že (bylo to krátce po jejím odtržení od Sovětského svazu) její atmosféra rezonovala s mým mládím. Obě jsme byly plné ideálů a důvěry v budoucnost. Navíc jsem zde zažila dynamické období rozpadu Sovětského svazu a s ním spojené „stěhování národů“, tedy dobu neuvěřitelně pestrhou, nabitou rozmanitými příběhy a lidskými osudy. Na nádraží ve Vilniusu seděly na naditých rancích rodiny Kavkazanů, s typickými pruhovanými taškami tu postávali Ukrajinci a Bělorusové a všichni se snažili dostat do Polska a dále na zaslíbený Západ. Cesta vlakem přes hranice byla nezapomenutelným dobrodružstvím, protože nehledě na přísné celní kontroly se každý snažil něco propašovat – vodku, cigarety, měděné dráty, hračky, falešné dolary, kokain. Člověk jako já, s batohem plným knížek, byl v této situaci dost podezřelý.

Tato atmosféra byla jakýmsi kontrastním zářamováním samotné Litvy, která se mi tenkrát jevila jako výjimečná země obývaná lidmi oplývajícími pevným charakterem a smyslem pro duchovno. Časem jsem tento náhled zrevidovala, ale zájem o Litvu, Litevce a jejich kulturu mě neopustil. Litevštinu jsem vystudovala společně s češtinou na Karlově univerzitě a v rámci svých možností se tuto zem snažím propagovat.

Vyhovuje mi, že se jedná o oblast stranou masovějšího zájmu, takže v podstatě neexistuje boj o překlad nějakého úspěšného titulu. Z více méně „neprobádaného“ množství děl a autorů si člověk může vybrat to, co je mu skutečně blízké. Navíc se do toho jen tak někdo nehrne, protože zbohatnout na překládání a publikování litevské literatury je téměř vyloučené... To ale neznamená, že by překlady z malých jazyků neměly smysl. Naopak.

Kromě litevštiny zvládám na dobré komunikační úrovni také angličtinu a ruštinu, překládat z těchto jazyků ale nemám potřebu.

- A co vaše nakladatelství? Můžete nám jej v krátkosti představit?

Nakladatelství Venkovské dílo vzniklo vlastně už před pěti lety, kdy jsme společně s novopackým grafikem a měditepcem Vojtěchem Jiráskem připravovali vydání knížky Litevské pohádky. Název Venkovské dílo odkazuje k legendárnímu nakladatelství Dobré dílo nakladatele Josefa

Floriana, který v 1. polovině 20. století ve vesničce Stará Říše na Vysočině vydával, sám téměř bez peněz, knížky dnes uznávaných autorů, z nichž mnohé objevil (jako první vydal například ukázky z díla Franze Kafky). Knížky Dobrého díla jsou charakteristické kvalitní grafickou výzdobou, kterou pořídily buď Florianovy talentované děti, nebo jeho přátelé – třeba Reynek, Váchal, Josef Čapek, František Kysela, dokonce Antonín Slaviček a další. Když k tomu přičteme Florianovu neuvěřitelnou jasnozřivost, opravdový čich na dobré knihy, nemůžeme se před jeho nakladatelským bohatýrstvím než sklonit.

Venkovské dílo se snaží vyhledávat a vydávat zajímavé texty, které by kvůli minimální finanční návratnosti zřejmě jen tak někdo nevydal. Zaměřeno je zejména na díla malých národů a autorů Podkrkonoší. Nakladatelství funguje pouze příležitostně a tituly si vybírám výhradně podle vlastní úvahy.

- Můžete nám představit třeba již vzpomínanou sbírku Tomase Venclovy? Jak jste se právě k tomuto autorovi dostala?

Tomas Venclova je asi nejznámějším žijícím litevským básníkem, jako výrazný představitel středoevropského disentu 70. let se poté, co emigroval do USA, sblížil s dalšími dvěma básníky-disidenty, s Czeslawem Miloszem a Josifem Brodským (mimořádně oba jsou držiteli Nobelovy ceny za literaturu). Spjoval ho s nimi podobný osud i podobné uvažování o světě a společnosti. Vzhledem k tomu, že u nás jako v asi jediné zemi střední Evropy nebyl dosud vydán, je jeho dílo nakladatelsky velice zajímavé.

Když jsem tedy v pozůstalosti své učitelky, překladatelky z litevštiny Aleny Vlčkové, objevila překlad výboru Venclovových básní, rozhodla jsem se ho vydat. Kromě toho, že je jeho poezie opravdu výjimečná, byla důvodem i úcta k práci Aleny Vlčkové a jejího kolegy, básníka Jaroslava Kabička. Výbor byl totiž připraven k vydání už v roce 1995, ale řízením osudu nakonec zůstal ve strojopisné podobě ležet v šuplíku Aleny Vlčkové. Po její smrti tyto překlady málem skončily vyhozené v popelnici společně s dalšími rukopisy, rodinnými fotkami, ba i litevským státním vyznamenáním za šíření dobrého jména Litvy, s Řádem knížete Gediminase. Jsem ráda, že jsem byla ve správný čas na správném místě a hlavní část pozůstalosti zachránila.

Vydání básní Tomase Venclovy se stalo v oblasti baltistiky docela velkou událostí. Sám autor při příležitosti oficiálního představení knížky přiletěl ze Spojených států do Prahy, organizace jeho návštěvy se ujala litevská - ambasáda a litevské ministerstvo zahraničí, Tomas Venclova pobesedoval

s veřejností v Knihovně Václava Havla (večer moderoval Jáchym Topol) a poskytl řadu rozhovorů pro kulturní časopisy a rozhlasové stanice.

- Co vaše nakladatelství chystá v nejbližší době?

Jak už jsem zmínila, Venkovské dílo je pouze příležitostným nakladatelstvím. Ono v dnešní době vydávat knihy je problematické. Když procházím kolem přeplněných regálů velkých knihkupectví, je mi smutno. Za každou vydanou knihou totiž vidím všechno to nadšení a práci mnoha lidí, autorem počínaje a knihařem konče, hodiny, dny a roky jejich času jsou koncentrovány v jedné knížce... A pak si ji (až na čestné výjimky) koupí pár lidí a jen málokterí ji přečtou... Ta „inflace sdělení“ je dnes obrovská a nepoměr mezi počtem vydaných titulů a jejich skutečných čtenářů taky. Člověk si musí dobře promyslet, pro koho tu kterou knížku vydává. Protože smyslem knihy samozřejmě je, aby byla čtena. Asi největší problém je s poezií – což je na druhou stranu i výzva!

V nejbližší době bych tedy moc ráda vydala výbor básní novopackého básníka Miloslava Bařiny.

- Máte své oblíbené autory, jejichž knihy ráda čtete? A pokoušela jste se sama o vlastní tvorbu? Inspirovali vás jiní autoři? A co třeba tvorba vašeho otce, byla pro vás inspirativní?

V posledních letech, kdy jsem byla kastelánkou hradu Pecka, jsem toho moc nepřečetla, a když, tak jsem sáhla spíš po nějaké odborné publikaci. Jinak se soustavněji zajímám hlavně o katolicky orientovaný proud české literatury 20. století – jedno z jeho „hnízd“ bylo právě kolem Dobrého díla, nedávno jsem začala objevovat nám bližší autory, tzv. ruralisty, kteří ve 30. letech v nedalekém Turnově vydávali revue Sever a východ a ve stejnojmenné edici také řadu kvalitních románů. Hlavní představitelé Josef Knap, František Křelina, Václav Prokůpek a Jan Knob pocházeli z menších vesnic v okolí Jičína. Řízením osudu jsem nejvíc knížek přečetla od nejméně známého z této čtveřice Jana Knoba. Jeho vnuk totiž provozuje u nás na hradě stánek s občerstvením a o osudech svého dědy mi nejen zajímavě vyprávěl, ale také mi půjčil jeho knihy, z nichž asi nejvíc se mi líbil román Písmo času o rozkvětu a úpadku brusičství skla na Turnovsku, a zejména temný Kruh viny s tématem odsunu Němců.

Obecně mě fascinuje každé rozvíření „tvořivého ducha“ a jeho vazba na určité místo. Vydávání knih, pořádání výstav a podobně mi přijde pro jeho zachycení, popřípadě jeho zpětné definování důležité. Do vlastní tvorby se

tedy nijak neženu a nemám ani pocit, že bych měla. Svého otce Jiřího Červenky si hluboce vážím a obdivuju i jeho „civilně existencialistickou“ poezii, ale nic mě nenutí kráčet v jeho šlépějích. Vnímám to spíš tak, že máme oba společné geny po mé babičce, jeho matce, která byla novinářka a autorka pohádek pro rozhlas. Z tohoto jejího tvořivého potenciálu navázal otec v linii básnické a umělecké a já spíš v té řemeslné.

- Žije podle vás Pecka kulturním životem? Pokud vím, tak se v městě snaží o oživení paní Nad'a Hamanová. Jsou vám tyto aktivity blízké?

Jsem ráda, že žiju právě v Pecce, a myslím, že i díky hradu je místem s opravdu pestrým kulturním životem. Lidové akce, které pořádá paní Hamanová, jsou velice roztomilé a rozhodně kolorit městečka obohacují. Působí tu ale i jiné subjekty, osobně jsou mi blízké aktivity sdružení Bezdržic, které na Pecku zve třeba různá alternativní divadla nebo obnovilo tradici masopustních průvodů. Jako nejdůležitější ale vnímám, že tyto různorodé proudy koexistují vedle sebe, navzájem se doplňují a dodávají Pecce příjemný vnitřní rytmus.

Necht' se vám žije na Pecce kulturně .

Děkuji za rozhovor.

Václav

POEZIE VÁCLAVA TESLÍKA

kat mydlář
draho koupil

draho
draho
draho koupil
špalek i sekýru

DYCHTIVÁ

A ona
to opravdu řekla

paní P.

zvláštní
někteří lidé dýchají
s větší frekvencí

a ona to opravdu řekla
rozechvělá
jako okvětní plátky třešní
když nad nimi víří
křídla
na krajíčku měla
jako květ po ránu

a ona to opravdu řekla
nejistým hlasem
a hlas se jí chvěl
takovým naplno tlumeným
vztekem
až jsem pocítil stud

a ona to opravdu řekla
řekla
vy jste si to udělali
a nás to nechcete nechat
udělat
a ona to opravdu řekla
až jsem pocítil stud
za ni
za tu větu
vy jste si to udělali

Měla to být výčitka
ale bylo to pouhé přání

ale bylo to pouhé
taky si to udělat
taky si to udělat
tak jako že to nic nestojí
tak jako že to ani nebolí
tak jako že se na to těší
paní ředitelka
dychtivá
dychtivá paní

3.11.2014

ČAJ pro chvíle pohody

č.102, březen 2015, ročník XIV

Vydáno 3. března 2015 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina LISu

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!